

Beleidsstafel Verslag

29 oktober 2014, Bilthoven

“Hoe gezond is uw woning?”

Een klimaatvriendelijke, gezonde, comfortabele, energiezuinige woningvoorraad voor iedereen

Inleidingen/presentaties treft u aan in separaat document en in dropbox map van deze beleidsstafel

Rik Bogers	<i>Kennisnetwerken, casussen ventilatie en PUR</i>
Frans de Haas en Nelleke Nelis	<i>Woningchecklist en Verbouwervaringen</i>
Rick Bruins i.p.v. Erik van Heuveln	<i>Alle woningen gezond in 2030</i>
Wietske de Boer en Ernst Vuyk	<i>VeGeMiCo-app voor iedereen</i>

Verslag

De beleidsstafel, die in het teken staat van gezond binnenklimaat, wordt geopend door **Ernst Vuijk** in verband met de afwezigheid -wegens stevige verkoudheid- van gespreksleider **Dick Tommel**. Deze beleidsstafel is de tweede dit jaar die in het teken van “het klimaat in de woning” staat. In februari is geïnventariseerd welke belangrijke voortgang in de kennis er is en het advies van de Gezondheidsraad uit 2013 aan het kabinet en de afbakening van de betrokkenheid van Spaar het Klimaat in haar hernieuwde missie en visie, die wordt gepresenteerd aan de deelnemers van deze beleidsstafel. In deze beleidsstafel wordt het aanbod van kennis en oplossingen als voorstellen voor verder onderzoek/ontwikkeling geagendeerd. Welke instrumenten en ideeën/ plannen zijn het meest effectief om *in de praktijk* te komen tot een gezonde, comfortabele, energiezuinige en klimaatvriendelijke woning- en gebouwvoorraad in 2030?

Kennismakingsronde. **Anton Sinke** (MijnGroeneApp), **Anke van Hal** (Homemates), **Marieke Stolk** (Ventilatiepunt), **Chris Bruijnes** (o.a. Woningdossier/Energielabelatlas), **Evert de Ruiter** (Transore) maken gebruik van de geboden gelegenheid om hun betrokkenheid en aanbod iets uitvoeriger toe te lichten. *Zie presentatie en/of bijlagen.*

Een korte weergave van de presentaties en aansluitende vragen/antwoorden die gehouden zijn:

Rik Bogers (RIVM en secretaris ISIAQ Nederland) geeft aan dat er een kennisnetwerk is betreffende “binnenklimaat” binnen het RIVM. Momenteel is het beroep op dit netwerk beperkt, maar het RIVM zou hier graag meer invulling aan willen geven, samen met marktpartijen.

De rijksoverheid heeft aangegeven dat participatie van kennisnetwerken uit de praktijk een voorwaarde is voor ondersteuning van het kennisnetwerk bij de overheid, inclusief RIVM.

Voordelen van een kennisnetwerk is dat zij snel kunnen reageren op bepaalde situaties/ issues, omdat de kennis in huis is.

Partijen komen in een netwerk regelmatig in contact en gaan samen de maatschappelijke dialoog aan. Ook de signaalfunctie (welke vragen en zorgen leven er bij belanghebbenden?) is een belangrijk aspect van het netwerk. Het RIVM is voornemens een financiële bijdrage te vragen aan marktpartijen, maar de exacte vormgeving hiervan is nog niet bekend. Als voorbeeld casussen van hoe het netwerk wordt ingezet worden de issues rond “ventilatie” en “PUR” gegeven.

Vragen:

1. hoe zorg je dat alle netwerken, uit verschillende hoeken en met verschillende belangen, op elkaar inhaken?
Na verschillende suggesties, blijkt interesse om daar verder over door te praten met RIVM. Spaar het Klimaat en RIVM maken een vervolgspraak.
2. Van waaruit wordt de behoefte tot een kennisnet ingegeven?
De vraag komt hoofdzakelijk vanuit de burgers en maatschappelijke organisaties. Eén van de voorbeelden is de invloed van mobiele telefoons op de gezondheid. Een kennisnetwerk heeft de specialistische kennis in huis en kan daar op inhaken.

In de presentatie van **Frans Haas** en **Nelleke Nelis** (De Haas & Partners VACpunt Wonen) komt vooral naar voren dat de burger 'gewoon' een goede woning verwacht en ze gaan er vanuit dat deze automatisch ook gezond is. De mogelijke problemen worden niet gezien/erkend. Ingebracht wordt dat de GGD in de eerste beleidstafel stelde dat mensen vaak angstig zijn voor elementen in het huis waar ze niet bang voor hoeven te zijn en geen besef hebben voor de werkelijke ongezonde situaties. Als de behoefte vanuit de consument bepalend is voor kennisnetwerken, zoals in de voorafgaande presentatie gesteld, hoe wordt de vertaling naar de consument terug dan gedaan vanuit een kennisnetwerk?

Bewoner is de belanghebbende

Van aanbod naar vraaggestuurd
Van one issue naar integraal

1. Bewustwording (agenderen, informeren, kennis ontsluiten)
2. Bespreekbaar maken (begrippen, eenheden, keuze in kwaliteitsniveaus)
3. Handelingsperspectief bieden
4. Ervaringen delen

In 2004 is er een onderzoek geweest door Platform Binnenmilieu en zijn problemen in kaart gebracht (zie presentatie). Tijdens de presentatie worden de problemen geschetst, evenals het percentage van het aantal huizen waar deze problemen voorkomen, inclusief de (mogelijke) gezondheidsproblemen. Het belangrijkste is dat de burger als eerste bewust wordt van de betekenis van 'een gezonde woning'. Als deze bewustwording er is, wordt het onderwerp bespreekbaar en kan vervolgens gehandeld worden.

VACpunt Wonen heeft om die reden een **woningchecklist** ontwikkeld, om bewoners bewust te maken van woonkwaliteiten. Naast deze lijst kan er gesproken worden over ervaringen die andere burgers hebben naar aanleiding van aanpassingen in woningen, om een gezondere woning te creëren.

Een aantal problemen zouden kunnen worden opgelost door het in een groter geheel op te pakken. Bijvoorbeeld door bedrijven te laten samenwerken, zodat ze 'kant en klare' oplossingen te bieden hebben aan burgers. Deze bedrijven kunnen producten bieden, maar hebben ook de kennis in huis om de burger goed te informeren. Om het voor de burger geloofwaardig te maken is samenwerking nodig van de overheid, maar ook consumentenorganisaties om het belang van de consument te onderstrepen.

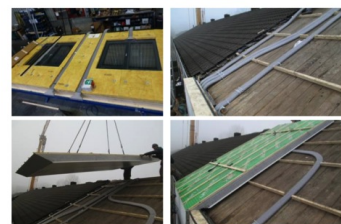

Rik Bruins (Zehnder Groep/ VLA) licht toe in zijn presentatie dat de woningwet het mogelijk maakt om woningen "onbewoonbaar" te verklaren. Een dergelijk pleidooi, namelijk om gebouwen die ongezond zijn, alle te sluiten in 2016, is onlangs voorgesteld door een installateur. Het doel was om de bouw van gezonde woningen te bevorderen. De bouwvergunning werd geïntroduceerd. Regels werden opgesteld...

Onderzoek in de VS naar gezondheidseffecten die de leefomgeving heeft, wordt genoemd (zie presentatie). Onder andere is gekeken naar de binnenlucht kwaliteit en daar kwam een top 3 van gevaarlijke stoffen naar voren: fijnstof, acroleïne en formaldehyde.

De oplossing is eenvoudig

Alle kennis, kunde en middelen zijn beschikbaar om een gezonde woning te bouwen.

zehnder

De keywords voor een goede leefomgeving zijn samenwerking en bewustwording. De succesfactor is: we gaan niet zo slecht bouwen als we mogen, maar zo goed als we kunnen.

Wietske de Boer (EBN certification) en **Ernst Vuyk** (Spaar het Klimaat) nemen de laatste presentatie voor hun rekening. Het principe en effect van een realtime terugkoppeling (een app voor de PDA) wordt toegelicht aan de hand van aangetoonde effecten van directe terugkoppeling van energieverbruik. Met een instrument dat direct terugkoppeling geeft op veiligheid en gezondheid heb je persoonsgebonden een 'killer'-app. Het principe is dat elke persoon verschillende risico's loopt, gemiddelde bewoners bestaan niet. Stel je hebt astma en komt in een ruimte die, gezien de gezondheidssituatie niet goed zou zijn, dan krijg je hiervan direct een melding. Dit zou uiteindelijk moeten leiden tot bewustwording bij de bewoner over de directe leefomgeving en de kwaliteit hiervan.

De vraag is hoe je de juiste doelgroep bereikt, maar voorafgaand moet je kijken wat de exacte interesse is van de burger. Weet je die, dan kun je daarop inspelen en daarnaast alternatieven bieden voor (mogelijke) handelingen om de huidige situatie te verbeteren. Er zijn twijfels over de mate waarin -na een aanvankelijke interesse- de interesse blijvend kan worden gebonden.

Naar aanleiding van vragen en antwoorden ontstaat een gesprek waarin de behoefte blijkt om meer samenwerking te organiseren. Er is in de markt van monitoring van energieverbruik ook een groot aanbod. Enkele deelnemers aan de tafel zien het nut van samenwerking om tot betere producten te komen. Maar hoe organiseer je dergelijke samenwerking in de markt van het aanbod?

Samenvattend, de 'lessen' die deze praktijktafel naar voren brengt:

- Sluit aan bij wat de klant wil/ wat zijn behoefte is. Dat hoeft niet per definitie het binnenmilieu of gezondheid te zijn.
- De klant wil informatie ontvangen, bij voorkeur onafhankelijk van overheid en markt. Een door markt en overheid samen opererend informatiepunt kan daarin het beste voorzien.

Dank aan alle inleiders voor hun inhoudelijke bijdragen en de overige aanwezigen voor vragen en ideeën. Deelnemers kunnen binnen een week hun aanvullende informatie toesturen zodat deze wordt gedeeld met de aanwezigen.

Ernst Vuyk meldt dat Spaar het Klimaat de samenwerking met het Nationaal Renovatie Platform (NRP) heeft gezocht en gevonden. Vanaf januari worden deze tafels georganiseerd door de 'themagroep' Spaar het Klimaat binnen het kader van NRP. Het NRP is een uniek netwerk dat bestaat uit private partijen uit de volle breedte van de vastgoedsector. Gezamenlijk zorgt zij voor randvoorwaarden die herontwikkeling en investeringen in bestaand vastgoed aantrekkelijker maken.

Einde bijeenkomst.

Lijst van aanwezigen Beleidstafel ShK "Hoe gezond is uw woning?" 29-10-2014

Naam	Organisatie	Functie(s), rol
1. Dr. ir. Rik Bogers	RIVM	Onderzoeker, inleider
2. Frans de Haas	De Haas & Partners	Directeur, inleider
3. Nelleke Nelis	VACpunt Wonen	Adviseur, inleider
4. Wietske de Boer	EBN Certification	Lead auditor, inleider
5. Ernst Vuyk	Vuyk OO&A / Spaar het Klimaat	Adviseur, inleider
6. Frank te Poel	Saint Gobain Isover	Managing Director
7. Rob Mulder	Wienerberger Groep	Manager pre & aftersales
8. Jack Donker	Wienerberger Groep	Directeur Marketing
9. Hannie Stappers	Rockwool	Director Public Affairs Benelux
10. Peter Koppert	MODINT/VNTF	Manager innovation & sustainability
11. Peter Tulkens	Knauf Insulation	Manager public affairs
12. Ton Willemsen	Tonzon	Directeur/eigenaar
13. Mariken Stolk	Milieucentraal Infopunt Ventilatie	Sr.adviseur/projectleider/woordv
14. Rick Bruins	Zehnder Groep	Manager MC&Prod.Management
15. Kees de Schipper	VLA	Branchemanager
16. Frank Bijdendijk	Nationaal Renovatie Platform	Voorzitter
17. Prof. dr. Anke van Hal	Nijenrode / Homemates.nl	Professor Sustainable Building
18. Onno van Rijsbergen	Woonbond kennis & adviescentrum	Adviseur woningkwaliteit
19. Anton Sinke	Samengroen/MijnGroeneApp	Partner/ondernemer
20. Chris Bruijnes	Meer met Minder	Directeur
21. Evert de Ruiter	Stichting Transore/Peutz	Bestuurslid/adviseur
22. Linda Immink	Spaar het Klimaat	Secretariaat/logistiek/verslag

Verhinderd (wel verslag)

Dr. Dick Tommel	Spaar het Klimaat	Voorzitter
Annemarije Tillema	Feenstra	Product manager
Ginny Hoffman	Saint Gobain Glassolutions	Manager Marketing
Rob de Jong	Sto	Directeur
Diverse personen	Politieke partijen	Leden Tweede Kamer
Jan Roelof Hoving	VEH	Adviseur
Dr. ir. Rob van Strien	GGD Amsterdam	Adviseur
Dr. ir. Peter Fraanje	NL Verbond Toeleveranciers Bouw	Directeur
em. prof. dr. ir. Michiel Haas	NIBE	Directeur
Piet van Luijk	Ministerie BZK/DGW	Sen. Beleidsadviseur
Dr. Jochem van der Waals	Ministerie IenM	Senior beleidsadviseur
Casper Tigchelaar	ECN	Onderzoeker
Erik van Heuveln	Zehnder Group	Directeur
Maarten Georgius	AEDES	Senior adviseur
Erik van Engelen	UNETO/VNI	directeur
Henk Sijbring	Vereniging Ketelfabrikanten	Voorzitter
Leo Janssen	Vaillant	Hoofd afdeling Techn. Proj. Advies
Paul Schumacher	Bouwend Nederland	Plv. directeur economische zaken
Cees Quak	EBN Certification	Commercieel Directeur
Alexander van der Beek	Stichting Transore/070Energiek	Secretaris/initiatiefnemer

Informatie van Ministerie van I&M (Dr. J. van der Waals)

"In deze brief van zomer 2013 aan de Kamer (IENM/BSK-2013/113393) staat een passage over binnenmilieu. Een dezer dagen zal ook een brief aan de Kamer gaan over het actieplan ventilatie, die kan ik nasturen als deze is verstuurd.

IenM zal in 2015 slechts een beperkte inzet plegen op het onderwerp, door de keuzes die ons management helaas moet maken bij afnemende capaciteit. Onze inzet is de volgende:

- Onze regelgeving m.b.t. schadelijke stoffen (bijv. REACH) werkt bij sommige stoffen ook door in het binnenmilieu.
- We ondersteunen partijen in het veld met kennis/instrumenten aanwezig bij het RIVM
- Bij het actieplan ventilatie (over nieuwbouw van woningen) hebben partijen instrumenten ontwikkeld zoals een ventilatieprestatiekeuring, maar deze worden in de praktijk weinig gebruikt omdat partijen weinig prikkels hebben om hier gebruik van te maken. De partijen hebben hier geconcludeerd dat dit slechts een symptoom is van een breder probleem rond kwaliteitsborging in de bouw, dat opgelost moet worden in het nieuwe stelsel van verbeterde kwaliteitsborging dat nu wordt ontwikkeld door BZK. We willen borgen dat het onderwerp in dat traject goed wordt meegenomen.
- We zijn betrokken bij een Green Deal voor duurzaamheid (met name energiebesparing) op scholen waarin binnenmilieu wordt meegenomen, met name door een project dat de GGD in opdracht van ons en OCW uitvoert.
- Verder is het uiteraard zeer belangrijk dat binnenmilieu in het algemeen integraal wordt meegenomen in de aanpak van energiebesparing in de gebouwde omgeving en voor dat onderwerp is BZK primair verantwoordelijk."

Passages uit brief (IENM/BSK-2013/113393) aan Tweede Kamer (zomer 2013):

"(...) uitvoeringsplannen opgesteld en is gestart met de verbetering van het binnenmilieu in woningen en kindercentra. Circa 4300 scholen zijn op basis van maatadvies aan de gang gegaan met het verbeteren van het binnenmilieu. Er is een website (GezondOntwerpWijzer) ontwikkeld waarin themagewijs de bestaande kennis en informatie uit de verschillende kennisdomeinen is samengebracht voor mensen die in de praktijk aan een gezonde inrichting van de leefomgeving willen werken. De website "Atlas Leefomgeving" die overheidskaarten en informatie over de leefomgeving en gezondheid op één plek ontsluit, is gebouwd en door een veelheid aan partijen van data voorzien. (...)"

"(...) De vier in de NAMG bepaalde thema's waren:

1. het verbeteren van de kwaliteit van het binnenmilieu in woningen, scholen en kindercentra;
  2. het gezonder ontwerpen en inrichten van de fysieke leefomgeving;
  3. het verbeteren van de informatievoorziening aan burgers over de lokale leefomgeving;
  4. het signaleren en volgen van milieu- en gezondheidsproblemen en hun aanpak. (...)"
- zie ook verwijzing naar de "Parma declaration 2010"

"(...) Bij het signaleren van milieu- en gezondheidsproblemen ligt de opgave met name in het omgaan met onzekerheden en het verbinden van (inter)nationale kennisnetwerken op dit gebied. (...)"¹

"(...) Binnenmilieu

In het binnenmilieu komen verschillende stoffen voor die gezondheidsproblemen kunnen veroorzaken. De gezondheidsgevolgen van een slecht binnenmilieu zijn dan ook zeer divers en variëren van klachten zoals vermoeidheid, hoofdpijn en geïrriteerde ogen tot (verergering van) astma, hart- en vaatziekten en longkanker. Binnenshuis kunnen schadelijke stoffen voorkomen als gevolg van roken, koken, schoonmaken en klussen, en kunnen schadelijke gassen vrijkomen uit bouwmaterialen, meubels en tapijten. Te warme, slecht geventileerde klaslokalen zijn niet goed voor leerlingen en leraren en hun prestaties. De kwaliteit van het binnenmilieu wordt echter door bewoners en gebruikers vaak niet als probleem gezien. Dit onderwerp leent zich, onder meer vanwege de privésfeer waar het probleem zich voordoet, bij uitstek niet voor een "command and control" aanpak. Bovendien zijn bij de aanpak vele ketenpartijen betrokken. De terechte aandacht voor energiebesparing maakt de noodzaak voor aanpak van dit thema (waarbij ventilatie centraal

---

¹Zie ook advies Dr. A.F.M. Brenninckmeijer, Omgaan met omgevingsrisico's en onzekerheden. Hoe doen we dat samen? Uitgever Bureau KLB, ISBN 978-90-820181-0-3 (mei 2013)

staat) groter, maar ook complexer. De opgave is dus om het bewustzijn te vergroten en te zorgen dat alle betrokkenen vanuit hun eigen verantwoordelijkheid werken aan verbetering, waar aan de orde in combinatie met energiebesparing. Voor het binnenmilieu op scholen is deze opgave in eerste aanleg opgepakt in een bewustwordingsprogramma uitgevoerd door GGD Nederland. De aandacht voor een goed binnenmilieu bij gemeenten en schoolbesturen is hierdoor duidelijk ge

groeid. Circa 4300 basisscholen — ongeveer 90% van alle scholen met natuurlijke ventilatie — hebben na een bezoek van de GGD een advies op maat en een CO₂-meter ontvangen. In de overgrote meerderheid van deze scholen heeft dit vervol

gens doorgewerkt in praktische maatregelen en werkwijzen. In samenhang met dat programma komt ter uitvoering van de motie-Lucassen in het Bouwbesluit 2012 een verplichting voor de aanwezigheid van een CO₂-meter in verblijfsruimten van nieuw te bouwen en te verbouwen scholen voor het primair onderwijs (zie bijlage 2). Bestaande scholen voor het primair onderwijs die nog geen CO₂-meter hebben, kunnen per school en zonder kosten via de GGD een CO₂-meter verkrijgen. In de bijlage II is een uitgebreidere reactie op deze motie gegeven. (...)"

"(...) Onderzoek leerde dat de kwaliteit van ventilatievoorzieningen in nieuwbouwwoningen vaak beneden de maat is. De hele keten van bij de bouw betrokken partijen stelde daarom in 2012, samen met de ministeries van Infrastructuur en Milieu

en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, een Actieplan op om de kwaliteit van die voorzieningen te verbeteren. Daarbij is nadrukkelijk de relatie gelegd met energiebesparende maatregelen. Het eerste resultaat is de recente opening van het Informatiepunt Ventilatie dat huiseigenaren en bewoners - via een internetsite of de telefoon - advies geeft over de juiste manieren van ventilatie. Grootschalig onderzoek naar gezondheidseffecten van ventilatiesystemen, zoals eerder aangekondigd, is een spoor dat niet verder wordt ingeslagen. Bij nader inzien biedt dit, binnen de beperkte financiële mogelijkheden, geen perspectieven op nieuwe inzichten en resultaten die eenvoudig vertaald kunnen worden in praktische handvatten. (...)"

"(...) Het binnenmilieu van veel bestaande woningen vraagt ook om verbetering. Er liggen met name kansen om ook aandacht te schenken aan de kwaliteit van het binnenmilieu als woningen worden gerenoveerd en energiezuiniger gemaakt. Deze momenten van renovatie en mutatie zijn dan tevens een goed momentum voor de aanpak van afvoerloze geisers. De renovatie van het complex Olympia in Amsterdam-Zuid waar woningcorporatie Ymere een innovatief ventilatiesysteem toepast, is met het oog op het grijpen van kansen een aansprekend voorbeeld. De NAMG vroeg aandacht voor de problematiek, bracht partijen bij elkaar en verzamelde kennis en ervaring op het gebied van binnenmilieu en ventilatie. Nu zijn de partijen die verbetering in de praktijk kunnen realiseren — woningcorporaties, bouwpartijen, gemeenten, scholen, kindercentra - aan zet. Het Rijk blijft onder steunen met kennis, monitoring en signalering. Verder blijft het binnenmilieu een blijvend aandachtspunt in het beleid om woningen en overige gebouwen energiezuiniger te maken. Bovendien heeft het Rijk een rol bij de brongerichte aanpak, bijvoorbeeld bij Europese normstelling voor stoffen in bouwmaterialen. Over de problematiek van straling van radon en thoron zal de Minister van Economische Zaken u begin 2015 afzonderlijk berichten. (...)"

"(...) Recentelijk is een begin gemaakt met een volgende stap, namelijk de oprichting van het Platform Gezond Ontwerpen, een kennisnetwerk waarin professionals uit de verschillende disciplines - stedenbouw en ruimtelijke ordening, architectuur, milieu en gezondheidsbevordering - elkaar vinden. Doel hiervan is dat zij met elkaar in debat gaan, kennis en ervaring uitwisselen en samenwerken. Dit kennisnetwerk wordt na de beëindiging van de NAMG voortgezet. (...)"

"(...) Verbetering informatievoorziening

Of je nu als professional of als burger bezig bent met een gezonde leefomgeving, informatie is hierbij een belangrijk hulpmiddel, zo belangrijk dat via het Verdrag van Aarhus en de Wet openbaarheid van bestuur het recht op milieu-informatie

gegarandeerd is. Rijk, provincies en gemeenten beschikken over heel veel informatie met betrekking tot de kwaliteit van leefomgeving. Het was voor burgers echter niet eenvoudig om deze versnipperde informatie te vinden, te duiden en te vergelijken. De NAMG had daarom als doel de informatievoorziening over de kwaliteit van leefomgeving te verbeteren. De uitdaging hierbij was de versnipperde informatie bij elkaar te brengen, vergelijkbaar te maken en te duiden. Dit zonder een

alomvattend systeem op te zetten waarin alle informatie centraal wordt bijgehouden, met weinig financiële middelen en zonder wettelijke verplichtingen. De website www.AtlasLeefomgevingsnI.nl is het resultaat van dit speerpunt. (...)"

"(...) De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de getoonde informatie blijft met dit systeem bij de eigenaar van de informatie. Het RIVM bewaakt de algehele kwaliteit. (...)"

"(...) Uit bovenstaande blijkt dat er ook na het afsluiten van het programma nog volop werk aan de winkel is; milieu en gezondheid zijn nooit "af". Wij rekenen er daarom op dat de betrokken partijen hun acties voortzetten. Het Rijk zal de inspanningen en gemaakte afspraken aandachtig blijven volgen en blijft zelf ook actief. Niet alleen werken we onverminderd verder aan de aanpak van bekende milieu- en gezondheidsproblemen, ook houden we goed in de gaten welke (nieuwe)

omgevingsgerelateerde gezondheidsvraagstukken zich voordoen. We blijven ervoor zorgen dat kennis en ervaringen verspreid worden en blijven partijen stimuleren samen te werken. Sturing van het Rijk op prioriteiten hierbinnen zal onder meer plaats vinden op basis van eerder genoemd Nationaal Programma Preventie, waarover u separaat door de bewindslieden van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wordt geïnformeerd. Ook in de door de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu aangekondigde modernisering van het milieubeleid blijft gezondheid een belangrijke drijfveer. (...)"

Links:

- <http://www.gezondontwerpwijzer.nl>
- <http://kic.nisb.nl/site/nieuws/show/6533>
- <http://www.experimentgezondewijk.nl/gezondewijk/eboek/eboekgezondewijk.pdf>
- <http://www.youtube.com/watch?v=23vZdrUSaZI>

Suggesties:

Agenda:

conferentie Healthy Buildings Europe

18 tot 20 mei 2015

Titel: 'Stepping beyond traditional boundaries, (re)creating healthy buildings' plaats in Eindhoven. Deadline voor papers is overigens net verstreken (15-10-2014).

"Healthy Buildings 2015 Europe is a conference organized by ISIAQ.nl and the Eindhoven University of Technology, under the auspices of ISIAQ International. As we spend around 90% of our time indoors and exposure therefore is high a good (healthy) indoor environment is important. Though we have come a long way there is still ample room for improvement.

Meer informatie: <http://hb2015-europe.org/>

beleidstafel Spaar het Klimaat (op uitnodiging)

25 februari 2015: "Renoveer Nederland"